

Latinska lånord i svenskan

av Per Rönnqvist, Strängnäs

Handelsförbindelser mellan romare och germaner, romersk kejsartid och framåt. Lån från latinet via forntyska, fornfranska eller fornfrisiska.

Semantiska områden:

kosta

köpa

mynt

stråt

kål

mur

....., slutet av 800-talet – 1100-talet.

Lån dels direkt från latin, dels via anglosachsiska, frisiska och sachsiska.

Semantiska områden:

kloster

pina

präst

välsigna

klocka

....., 1300-talet – början av 1400-talet.

Lån från lågtyska.

Semantiska områden: handel, ämbeten inom kyrka och statsförvaltning.

mästare

fogde

pröva

kamrer

frukt

....., 1611-1718.

Lån dels från franska, dels från latin via tyska och franska.

Semantiska områden:

armé

bomb

kompani

student

examen

..... och framåt, 1850-

Lån från latin via

Semantiska områden:

konservativ

optimism

lokomotiv

reklam

penicillin

dator

Latinska lånord i svenskan

Handelsförbindelser mellan romare och germaner, romersk kejsartid och framåt.
Lån från latinet via forntyska, fornfranska eller fornfrisiska.

Semantiska områden: *handel, byggnadskonst, husgeråd, mat*

kosta < *ty. kosten* < *lat. mlat. costare* < *lat. constare* = *eg. stå (i ett visst pris)*

köpa < *germ. bildn. av lat. caupo, -ones, m.* = *värdshusvärd*

mynt < *Moneta (Juno Moneta, till vars tempel o. 270 f.Kr. ett myntverk förlagts)*

stråt < *lat. strata (via)* = *stenlagd väg*

kål < *lat. caulis, -es, m.* = *kål*

mur < *lat. murus* = *mur, vägg*

Kristendomens införande, slutet av 800-talet – 1100-talet.

Lån dels direkt från latin, dels via anglosachsiska, frisiska och sachsiska.

Semantiska områden: *kyrkans konkreta termer*

kloster < *lat. claustrum* = *rigel, lås till claudere* = *stänga*

pina < *lat. poena* = *straff, Kristi straff, lidande*

präst < *lat. presbyter* < *grek. presbys* = *gammal*

välsigna < *lat. signare* (= *förse med igenkänningstecken*) och *signum crucis*

klocka < *lat. clocca* = *kyrkklocka, möjl. av kelt. urspr., onomatopoetiskt*

Hansan, 1300-talet – början av 1400-talet.

Lån från lågtyska.

Semantiska områden: *handel, ämbeten inom kyrka och statsförvaltning.*

mästare < *lat. magister*

fogde < *lat. vocatus, jmf. advokat*

pröva < *lat. probare* = *godkänna, gilla*

kamrer < *mlat. camerarius* < *lat. camera*

frukt < *lat. fructus*

Stormaktstiden, 1611-1718.

Lån dels från franska, dels från latin via tyska och franska.

Semantiska områden: krigsväsen, diplomati, studier

armé < lat. armare = utrusta, beväpna

bomb < lat. *bombus* = larm < grek. *bombos* = dovt ljud, onomatopoetiskt

kompani < lat. *con* < *cum* och *panis*

student < lat. *studere* = ivrigt syssla med, *studera* och *studium* = flit, iver

examen < lat. *examen* = prövning

Industrialismen och framåt, 1850-

Lån från latin via franska och engelska.

Semantiska områden: politik, industri, kommers, vetenskap

konservativ < lat. *conservare* = bevara

optimism < lat. *optimus* = bäst

lokomotiv < lat. *locus* = plats och *movere* = flytta

reklam < lat. *re-* = åter, tillbaka och *clamare* = ropa

penicillin < lat. *penicillium* = penselmögel < lat. *penicillus* = liten pensel

dator < *dare* = giva, jmf. eng. *computer* < lat. *computare* = räkna och ty. *Rechner*

Läxförhör på ”Latinska lånord i svenska”

1) Fyll i överskrifterna till de fem inlåningsperioder, under vilka latinska ord lånats in i svenskan, 2) vilka semantiska områden lånorden rör samt 3) säg ngt. om ursprunget/etymologin till minst två ord under varje avdelning!

1. Överskrift:

Semantiska områden:

Ex.: kosta, köpa, mynt, stråt, kål, mur

.....

.....

2. Överskrift: (800-1100-talen)

Semantiska områden:

Ex.: kloster, pina, präst, välsigna, klocka

.....

.....

3. Överskrift: (1300-1400-talen)

Semantiska områden:

Ex.: mynt, pund, mästare, fogde, pröva

.....

.....

4. Överskrift: (1611-1718)

Semantiska områden:

Ex. armé, bomb, kompani, allians, student, departement

.....

.....

5. Överskrift: (1850-)

Semantiska områden:

Ex. konservativ, optimism, lokomotiv, reklam, service, penicillin, dator

.....

.....